

În anii 1948—49—50 m-am aflat în strînsă legătură cu Maestrul. Îl vizitam cu regularitate și îmi da îndrumările cele mai prețioase. Dorul de țară îl măcina, așa cum îi macină fiți siguri, pe toți românii cînd se află peste hotare. În 1950 George Enescu mi-a propus să mă ia ca asistent la ciclul de concerte simfonice pe care urma să le dirijeze în Statele Unite. Aveam de pregătit anticipativ programele sale cu muzicienii diferitelor orchestre. În acest scop am plecat mai întîi eu în America, în octombrie, 1950. Din păcate medicii i-au interzis cu strictețe, la scurt timp după aceea, să se obosească și Maestrul nu a mai putut veni. Pentru mine a fost o grea lovitură. Ca să pot trăi, am început să scriu la New-York, între altele, lieduri. În aceste împrejurări am avut șansa să fiu invitat de compozitorul Samuel Barlow în urma unei manifestări artistice pe care am susținut-o, conducînd o orchestră profesionistă — să dirijez un concert la festivalul de la Ipswich. Apoi, între 1952—1956 am fondat și condus Festivalul muzical de la Newport în Rhode Island (S.U.A.) Începînd din 1953 pînă în 1956 am dirijat la Newport, între altele și New-York Phylarmonic Symphony Orchestra. Trebuie să spun că aici am avut satisfacția de a conduce concerte la care și-au dat concursul celebrități mondiale ca violonista Erica Morini, pianistul Claudio Arrau, tenorul Richard Tucker ș.a. În același an am fost invitat să dirijez concerte la Metropolitan-museum din New-York, cu care prilej am înființat și orchestra de cameră din același oraș, practic alcătuită din șefii de pupitre de la New-York Phylarmonic.

Ce ne puteți spune despre muzica românească și promovarea ei peste hotare ?

Îmi veți îngădui să vă spun că mi-am făcut totdeauna un punct de onoare din a introduce în concerte pe care le-am dirijat, ori de cîte ori am avut ocazia, lucrări românești. Astfel, în 1971, l-am prezentat pe Dinu Lipatti la Townhall — din New-York — solistă a cunoscutului *Concertino în stil clasic* fi-

ind d-na Madeleine Lipatti pe care am invitat-o în acest scop, de la Geneva. Un an după aceea am dirijat la Cleveland — centru locuit, cum se știe, de mulți români — *Suita Nunta în Carpați* de Paul Constantinescu, care s-a bucurat de un mare succes.

Am dirijat cu consecvență Rapsodiile, Suitele de George Enescu, atît în Statele Unite cît și la Paris la Palais Chaillot etc etc. Trebuie să spun însă că remarcabilele creații românești s-ar cere popularizate mult mai intens peste hotare. Există lucrări, le-aș spune clasice, de asemenea o seamă de lucrări contemporane ale școlii de compoziție românești în plin avînt, încă prea puțin cunoscute. Difuzarea unora dintre ele a fost făcută și de regretatul Ionel Perlea, cu care am avut la New-York permanente întîlniri prietenești. Dar s-ar cere o difuzare, în primul rînd, a materialului muzical propriu-zis — partituri, ștîme — pe temeiul cărora să poată fi prezentată înfloritoarea noastră muzică simfonică și de cameră.

Etapa actuală a activității dv. ?

Începînd din 1958 funcționez ca profesor la Conservatorul din Montreal (titular al claselor de dirijat și orchestră). În același timp întreprind tunnee de concerte în S.U.A. precum și în Europa, făcînd totodată parte din juriile Concursurilor de la Conservatorul Național, Ecole Normale și Școala superioară de muzică din Paris.

Cum ați găsit țara noastră după o absență de treizeci de ani ?

Vă spun din inimă că sînt pur și simplu uimit, la tot pasul. Este o viață nouă, o lume nouă, un peisaj nou, pe care niciodată nu le-am visat și care îmi umplu sufletul de mîndrie că obîrșia mea e pe aceste meleaguri fericite. Țin să-mi exprim totodată profunda mea grațitudine față de forurile conducătoare ale artei și culturii dv., care mi-au oferit prilejul să concertez atît la București cît și la Iași și Cluj.

J.-V. PANDELESCU

Remus Tzincoca-Wanda Wilkomirska la Filarmonica „George Enescu“

Apariția lui Remus Tzincoca la pupitrul Filarmonicii „George Enescu“ ne-a prilejuit cunoașterea unui dirijor aflat la zenitul unei cariere internaționale de mare răsnet, începută în țară (după studii la Conservatorul din Iași), continuată în Franța (studii de perfecționare la Conservatorul din Paris, apoi activitate dirijorală susținută ca invitat al orchestrelor Pasdeloup, Lamoureux, Colonne, ORTF) și în S.U.A. (concerte cu Filarmonicile din New-York și Cleveland, înființarea formațiilor „New York Chamber Orchestra” și „Newport Music Festival”), pentru a se desfășura în ultimii 15 ani cu centrul de greutate în Canada. Aici, Tzincoca este profesor de dirijat la Conservatorul din Montreal, membru în comitetul executiv al asociației profesorilor de Conservator canadieni și oaspete frecvent în stagiunea orchestrei Radiodifuziunii din Montreal, oraș în care s-a stabilit.

Din primul moment al apariției lui Remus Tzincoca sub cupola Ateneului a devenit evident că ne aflăm în fața unui șef de orchestră de autoritate și prestigiu, capabil să aplice pecetea personalității sale unui repertoriu de mare varietate stilistică, pe care a dovedit că-l stăpînește deopotrivă în construcția arhitectonică de ansamblu și în detaliile cele mai intime. De la început, *Simfonia nr. 9 în Do major* (Marea Simfonie) de Schubert s-a desfășurat sub semnul unei prodigioase exaltări dramatice, verbul schubertian fiind organizat într-o impetuoasă dialectică orchestrală. În mod deosebit a impresionat ritmul imuabil impregnat părții lente, *Andante con moto*, tratată într-un spirit de legendă eroică anticipînd marile mișcări lente ale simfoniștilor postromantici Bruckner și Mahler. După un *Scherzo* desfășurat într-un tempo rapid, *Finalul* a adus apoi deznodămîntul grandios al Simfoniei, reunind în mod organic libertatea și rigoarea discursului muzical. Am fost totuși frapați de insistența cu care dirijorul „biciuiește” orchestra în pasajele de *fortissimo*, spre a obține o maximă intensi-

tate a sonorității, mai ales prin favorizarea alăturărilor, ceea ce a dus pe alocuri la destrămarea vrajei romantice atât de caracteristică universului muzical al lui Schubert.

De aici și pînă la *Concertul pentru vioară și orchestră* de Alban Berg — tot un „vienez“, dar din secolul nostru — există o distanță considerabilă ca modalitate a limbajului simfonic, pe care Remus Tzincoca a parcurs-o cu o deplină dezinvoltură. Acompaniamentul orchestral, de un înalt grad de complexitate, a fost realizat — sub conducerea lui — cu o remarcabilă claritate în expunerea ideilor și în asigurarea contactului cu solistul. Succesul lucrării s-a datorat însă, în primul rînd, violonistei poloneze Wanda Wilkomirska, o instrumentistă de rafinată muzicalitate și superioară forță de expresie, care a știut să gîndească și să redea, în toată diversitatea lor, aceste pagini reunind într-o sinteză profund originală structuri tonale și atonale, muzica programatică și „absolută“.

Ultima lucrare a serii ne-a adus noi satisfacții, prilejuite de excelenta interpretare — poate una dintre cele mai izbutite pe care ne-a fost dat să le ascultăm — a *Suitei nr. 2 pentru orchestră în Do major* de George Enescu. Sesizînd dubla filiație a acestei lucrări — rigoarea clasică a construcției și elanul romantic al expresiei — Remus Tzincoca a reușit să îmbine ambele linii directoare într-un unic șuvoi muzical, axat deopotrivă pe precizia pulsației ritmice și pe varietatea coloristică a imaginilor. Familiarul opus enescian ni s-a relevat astfel într-o versiune plină de nerv și de vigoare, dominată de o fericită sinceritate a accentelor și a sonorităților.

E. E.

Vaclav Smetacek-Ilinca Dumitrescu la Radioteleviziune

De pe acum Ilinca Dumitrescu ia... cîntă concertistilor de clasă internațională și un „salt“ de la Moscova la București îi pare firesc, cînd e vorba să își implinească angajamentele artistice contractate.

Am revăzut-o și reascultat-o astfel în *Concertul al 4-lea în sol major* de Beethoven — de data aceasta la pupitrul dirijoral aflîndu-se încercatul maestru cehoslovac Vaclav Smetacek.

Ilinca Dumitrescu se dovedește, cu fiecare nouă audiție, în permanentă și ascendentă evoluție artistică. Fără îndoială, ambianța în care lucrează la Conservator, unde îl are ca îndrumător pe eminentul pedagog Neuhaus, care apreciază multiplele calități ale studentei sale, contribuie în plus la aceasta. Dar Ilinca Dumitrescu găsește în ea însăși izvorul perfecționării. Căci ea nu este numai o pianistă extrem de sensibilă dar și dotată cu o remarcabilă forță cogitațională, cu o vie inteligență muzicală și cu acea capacitate de interiorizare care nu poate fi întîlnită decît la adevărații interpreți ai muzicii. De fiecare dată ne dezvăluie noi fațete ale artei sale.

Claritatea și finisajul deplin ale execuției pianistice sînt în permanență dublate de acea intuiție justă a

tuturor tîlcurilor compoziției pe care o atacă. În cazul *Concertului beethovenian*, am deslușit stăpînirea deplină a lor — ceea ce ne autorizează să afirmăm că arta sa interpretativă a căpătat noi dimensiuni, în sensul unei trăiri și mai puternice, mai profunde a muzicii. Ne-am lăsat adesea, furăți, recunoaștem, de frumusețea sunetului și de culorile pe care reușește să le elaboreze cu o reală măiestrie, de-a lungul execuției. Uneori tușul său e martelat, extrem de expresiv în pasajele cu caracter ritmic, după cum găsește și nuanțele cele mai subtile cînd e vorba de a expune cantilena beethoveniană. Am reținut, de asemenea, autoritatea cu care a redat cadența din prima mișcare a concertului cînd execuția a apărut de o înăripită fantezie și potențată de puternice contraste dinamice. Ilinca Dumitrescu a reușit să facă din acest pasaj de virtuozitate al lucrării o realizare strălucită în care pulsa vitalitatea muzicii Titanului.

Dar, dincolo de elementele de bravură vrem să relevăm reculegerea și duioșia, blîndețea și sensibilitatea profund feminină cu care a cîntat, de pildă, complexitățile pagini din *Andante con moto* care se înscriu printre cele care, așa cum le-a gîndit Beethoven, merg direct la inimă. Totul a fost redat cu infinită grație și cu o cuceritoare poezie. O dată mai mult ne-am dat seama, cu emoție, de acea filiație gingașă, de acel nobil filon de poezie transcendentă care, purcede de la mult regretata Mariana Dumitrescu și pe care înzestrata Ilinca îl poartă mai departe pe aripile muzicii... A venit apoi, prin contrast, *allegrezza* și celeritatea din *Final* unde Ilinca Dumitrescu a cîntat cu o mare strălucire, reușind să se facă mult prețuită pentru toate aceste calități.

Orchestra s-a afirmat deosebit de pozitiv, cu sonorități moderate, cu o serioasă și activă participare, sub conducerea foarte pricepută și coordonatoare a dirijorului Smetacek.

La rechemări repetate solista a oferit, în supliment, *Preludiu în mi bemol minor* de Bach care, prin stilul sobru de o rară distincție în care a fost cîntat, ne-a amintit de Dinu Lipatti.

Simfonia no. 38 în Re major („Praga“) de Mozart a fost prezentată de Vaclav Smetacek într-o manieră clasică. Cu gestul său calm și ponderat iar, cînd a fost cazul cu expansiuni viguroase dar niciodată lipsite de eleganță, a redat convingător solemnitatea debutului, caracterul sincopat și, am spune, modern, al primului *Allegro*. Tema foarte cromatică a *Andante-lui* și apoi verva *Finalului* au fost redade în stilul adecvat. Noutatea concertului au constituit-o *Fantezii simfonice* de Bohuslav Martinu, în primă audiție: lucrare foarte compozită în care autorul a topit cu indiscutabilă măiestrie toate influențele care i-au marcat, de la Roussel la Strawinsky și Ravel. Dirijorul a evidențiat cu pasiune, între altele, acele ecouri de muzică populară cehă care la răstimpuri colorează cu savoarea lor specifică aceste *Fantezii simfonice*, reprezentînd unul din aspectele semnificative ale creației lui Martinu.

J. V. P